

VASA ELEKTRISKAS
KUNDTIDNING **1** 2019

Nette

**Surdegshakning
som passion**

TEMAT

**Cirkulär
ekonomi
räddar världen**

**Allt kan skötas
hemifrån**

**Janne Hyöty
gör hittmusik
för Asien**

Mirka Tukia

**"Finland siktar mot
toppen inom e-sport"**

Världen år 2030

VILLE, 12 ÅR, ser på klockan. Han har en timme på sig innan basketbollträningen. Han startar biltjänstappen och boken. Hans föräldrar är ute och handlar, men det gör ingenting eftersom bilen inte behöver någon förare. Det är år 2030.

Skulle världen verkligen kunna se ut så här 2030? Det är en fascinerande fråga som man lite varstans söker svar på. Att förutse framtiden är ytterst svårt även på kortare sikt. Historien visar ett flertal exempel på hur fel förutsägelser kan gå. I många fall överskattar man utvecklingen under de närmaste åren och underskattar förändringstakten längre bort i framtiden. En annan iakttagelse är att nya innovationer slår igenom allt snabbare. I början av förra seklet blev hästen ersatt med bilen, men omställningen tog flera årtionden. När man i mitten av 1980-talet förutsåg mobiltelefonens genombrott beräknade en ansedd konsultbyrå att det år 2000 skulle finnas en miljon mobiltelefoner i USA. Det blev 110 miljoner i stället.

Elbilens genombrott har varit på tal i flera år nu, och det finns många prognoser om temat. I Finland har regeringen satt målet att det år 2030 ska finnas 250 000 elbilar. I en rapport som Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra publicerade i slutet av förra året talar man om 800 000 el- eller hybridbilar. Amerikanske författaren och föreläsaren Tony Seba har beräknat att år 2030 kommer sex av tio bilar att vara helt eldrivna. För Finlands del skulle detta innebära 1,7 miljoner bilar.

I Finland har elförbrukningen traditionellt varierat mycket efter årstid, veckodag och klockslag. Därför har det alltid varit nödvändigt med flexibel elproduktion och reservkraft. Nu får vi vid sidan av detta allt mer väderberoende produktion (med sol och vind), också från konsumenterna själva. Det behövs flexibilitet i både produktion och konsumtion.

I och med att elbilarna blir vanligare och den varierande elproduktionen ökar får konsumenten en allt större roll och mer inflytande. Var och en bidrar till konsumtionsflexibilitet på sina villkor. Energibolagets uppgift är att hitta en lösning som tillfredsställer alla parter.

Energiklustern i Vasa har alla förutsättningar att få denna ekvation att gå ihop. Förutsättningarna är faktiskt så goda att vi även kan erbjuda våra lösningar till andra.

Ha en solig vår!

Aimo Latvala
verkställande direktör, Oy RAVERA Ab

Innehåll

Temaartikeln i detta nummer handlar om cirkulär ekonomi som är en lösning på världens miljöutmaningar. I vardagen kan din insats för cirkulär ekonomi vara till exempel att välja produkter av återvunna material eller att hyra varor i stället att köpa dem.

3 I FRAMTIDEN

Protein ur luften – med el

4 TEMA

Låt det goda cirkulera

12 BABEL

Finland siktar mot toppen inom e-sport

14 SMARTARE HEM

Allt i hemmet

16 PASSION

Pauli Kangasniemi:

"Jag vill ge brödet tid och kärlek"

20 AKTUELLT

El på havsörnens villkor, Vasa

Elektriska kom först, skötsel av

luftvärmepump m.m.

24 VASA KOMPETENS

Hitmusik för Asien

26 KORSORD

27 RECEPT

Gröt med smak av morotskaka

KONCERNEN VASA ELEKTRISKAS KUNDTIDNING

Följande Nette utkommer 05/2019

Postadress: PB 26, 65101 Vasa

Besöksadress: Kyrkoespianaden 0, 65100 Vasa

Växel: 06 324 5111

Kundtjänst: 06 324 5750, kundtjanst@vasaelektriska.fi

Felanmälningar: 06 324 5710 (24 h, samtalen spelas in)

Internet: www.vasaelektriska.fi

ISSN: 1458-7297

Produktion: Aller Ideas

Chefredaktör: Mikaela Jussila,

nette@vasaelektriska.fi

Redaktionskommitté: Olli Arola, Håkan Bodö,

Göran Heino, Mikaela Jussila, Tiina Lillbacka,

Beatrice Lundqvist

Tryckeri: UPC Print

Pärmbild: Mari Lahti

Protein ur luften – med el

Text **MARIANNA SALIN**

ÄR DET MÖJLIGT att med solenergi producera mat på koldioxid och vatten? Javisst. Jordbrukarna gör det faktiskt hela tiden på sina åkrar. Men åkerodling kräver mycket plats, en gynnsam jordmån och lagom med regn. I och med att världens befolkning växer har det blivit en aktuell fråga om man kunde börja odla mat i en tank mitt i staden eller i öknen, där maten behövs eller där det är brist på den.

”Det kan man göra. Koldioxiden kan tas ur luften eller exempelvis från en cellulosafabrik, och det behövs så lite vatten att även det kan vid behov utvinnas ur luften. Vattenmolekylerna kan splittras med el från till exempel solkraftverk”, säger **Juha-Pekka Pitkänen**, teknologichef och grundare till Solar Foods, som uppstod som avknoppning av ett forskningsprojekt vid VTT.

I Pitkänens laboratorietank växer encelliga mikrober som består till 50 procent av protein. Det pulveraktiga proteinet kunde enligt honom erbjuda ett bättre alternativ till sojaproteinet, som i dag används i livsmedelsindustrin och även i hemmaköken, än andra mikrobroprodukter, quorn och spirulinaalger.

Pitkänen räknar med att man i början av detta år uppnår en produktionsmängd på ett kilo per dag och kan börja ansöka om livsmedelstillstånd. Mot slutet av 2021 har produktionen tusenfaldigats, tror han.

Solar Foods samarbetar också med europeiska rymdorganisationen ESA för att undersöka om det är möjligt att producera näring av odlat protein under en lång rymdresa. Tankarna om detta uppkom redan på 1960-talet före solenergin gjorde sitt genombrott.

Text **TERHI HAUTAMÄKI** Bilder **MARI LAHTI**

Låt det goda cirkulera

Sortering är en del av vardagen, men det krävs nya sätt att hantera de stora miljöutmaningarna. Välkommen, cirkulär ekonomi! Det innebär ett levnadssätt där konsumtion inte bara handlar om att köpa saker, utan också om att dela med sig av dem eller att ersätta dem med tjänster. Det innebär också produkter som inte blir till onödigt skräp, men till nya produkter och material.

Heidi Korva är stamkund hos klädoteken Dels för att hon är intresserad av etiken i klädproduktionen, dels för att få omväxling i garderoben genom att låna.

Heiði Korva rotar igenom en klädstäng på klädoteket Vaatepuu i Kronohagen i Helsingfors. Så många härliga plagg att välja mellan igen. Ett leende sprider sig i hennes

ansikte.

”När man kommer ut från ett klädoteke med en kasse i handen har man samma känsla som när man hittat något underbart i en klädbutik. Det är spännande”, säger hon.

Korva har varit medlem i olika klädoteke eller lånegarderobe i ett par år nu, först i Vaaterekki i Berghäll i Helsingfors och nu i Vaatepuu. Kedjan, som grundades 2013, är nu verksam i flera städer och har cirka 3 000 plagg i sitt sortiment. Korva kan mot en medlemsavgift låna ett eller två plagg i 1–2 veckor åt gången.

Det kan vara en radikal tanke för många: att gå i lånta kläder och till och med mitt i veckan?

Korva arbetar som företagare i kommunikationsbranschen och är en entusiastisk klädlånare. Ofta kollar hon i sin kalender innan hon besöker klädoteket.

”Om jag ska stå inför publik söker jag ett passande arbetsplagg. Om jag ska jobba hemma kan jag ta en collegetröja och leggings.”

Etik först

För Heidi Korva är etiska kläder en hjärtesak. Hon har startat kampanjen Vaatevallankumous (Klädrevolution) som syftar till att uppmärksamma folk på den globala klädproduktionens problem.

Den finska kampanjen är en del av den internationella rörelsen Fashion Revolution, som uppstod år 2014 som reaktion till den första årsdagen efter den förödande olyckan på klädfabriken Rana Plaza i Bangladesh. Olyckan blev en symbol för missförhållandena i klädingdustrin.

”Alla våra kläder går genom jättemånga människors händer innan vi tar dem på oss. Jag hoppas att folk ska börja uppskatta det och tänka på att priset på ett plagg inte är det viktigaste. Vi borde kunna säkerställa att de mänskliga rättigheterna iaktas, arbetarna får sin lön och ingen behöver jobba i livsfarliga förhållanden.”

Cirkulär ekonomi i garderoben

Att låna ut kläder är än så länge ingen stor business, men det är ett konkret exempel på

en modern tendens inom cirkulär ekonomi som kommer att öka i framtiden. I stället för att äga kläder delar man på dem. Man köper inte kläder utan betalar för en ekiperingstjänst.

Redan innan Korva blev intresserad av klädproduktionens etiska frågor var hon en eftertänksam shoppare. Hon försökte att bara köpa efter behov och struntade i mode. Hon valde helst mångfunktionella kläder och har genom åren byggt upp en tidlös garderob i sin egen stil.

”Alltså för det mesta svart och grått”, skrattar hon.

Korva är speciellt förtjust i inhemska designers kläder och är beredd att betala mer för kvalitet än för snabbmode. I hennes garderob finns flera plagg som har hållit i 6–7 år eller längre.

Egen stil håller

Nu när Korva har börjat låna kläder har också behovet att köpa eget minskat. Nuförtiden köper hon mest hemmakläder, undertröjor och toppar – och idrottskläder som en entusiastisk skidåkare och stiglöpare behöver mycket av.

Hos Vaatepuu kan kunden välja mellan olika typer av medlemskap till varierande pris. Korvas medlemskap kostar 150 euro i halvåret. För det kan hon låna till exempel en blus och ett par leggings eller ett värdefullare plagg, såsom en klänning eller kapp.

Korva tycker priset är rimligt i synnerhet med tanke på att kläderna är bättre än vad man kanske själv skulle köpa. I sortimentet ingår både inhemska och nordiska designers alster. Sådana klänningar och blusar kan kosta 200–300 euro i affären.

”För mig har det säkert blivit billigare att låna än att köpa. Men jag förstår mycket väl att för den som är van vid att köpa kläder billigt kan 150 euro i halvåret låta som en stor investering.”

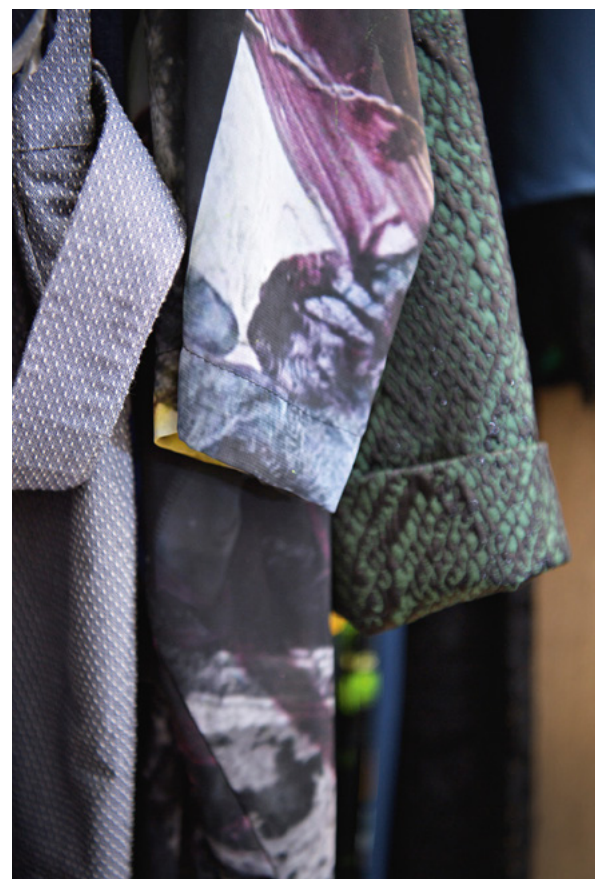
Många klädotekekunder har berättat att de klär sig modigare när de inte behöver binda sig vid kläderna. Korva däremot medger att hon ofta väljer det trygga och bekanta.

”Jag skulle hemskt gärna vilja säga att min stil har förändrats efter att jag började låna, men det har den inte. Jag är inte så experimentlysten att jag skulle välja något riktigt tufft och rivigt. Men man får ändå glädje av mer omväxling i sin klädsel.” ■

Kampanjen Vaatevallankumous kulminerar varje år i april i en aktionsvecka med aktiviteter i sociala medier och olika evenemang.

Heidi Korva väljer helst kläder av finska eller nordiska designers. Dem får hon billigare genom att låna än att köpa.

5 sätt att rädda världen med cirkulär ekonomi

1 Längre livslängd för varor.

En billig leksak går sönder: vi köper en ny. En ny smart-mobil kommer ut på marknaden: vi byter till den.

Jorden klarar inte den överkonsumtion av naturresurser och det utnyttjande av fossila bränslen som vi har idag. Cirkulär ekonomi är en ekonomi där man gör affärer med produkter som har en lång livscykel och tillverkas av förnybara och återvinningsbara material.

Även stater har förbundit sig till effektivare användning av naturresurser, återvinning av material och

hållbara produktionsätt i FN:s Agenda 2030.

Behovet av en lång livscykel gäller alla produkter, inte bara hemmets varor.

”Ett gott exempel är traktortillverkaren Valtra som tar emot traktorers transmissioner från sina kunder, reparerar och återförsäljer dem med fabriksgaranti”, säger **Ernesto Hartikainen**, expert på cirkulär ekonomi hos Sitra.

Finska Swappie i sin tur köper in begagnade mobiltelefoner, fixar och säljer dem vidare. Skicket på mobilerna säkerställs och kunden får en garanti på sin telefon.

2 Tjänster i stället för varor.

Många företag är vana vid att uppfylla sina behov genom att köpa tjänster, och samma fenomen blir allt vanligare också för privatpersoner.

”I stället för att överta ägande köper kunden prestanda. Man säljer till exempel belysning i stället för lampor”, säger Hartikainen.

Tjänsten som man köper kan vara en växtvägg och dess underhåll eller arbetskläder och klädvård. I stället för att köpa egen bil kommer vi i framtiden att betala för transport som tjänst. MaaS Global, som är hemma i Finland, förenar kollektivtrafik, taxi och bilpoolsbilar till en tjänst som man kan använda via appen Whim mot en månadsavgift.

3 Maximera nyttan genom att dela.

Många av oss har övernattat i en Airbnb-lägenhet och handlat på Tori.fi. I framtiden kommer online-marknadsplatser och delningsplattformar spridas till alla livets områden.

En stor del av våra varor är på tok för underutnyttjade. Enligt Sitra används en elbormaskin i genomsnitt 12 minuter under hela dess livscykel, och en personbil står parkerad 92 procent av tiden.

Mobilappar och digitala plattformar gör det lättare att sammanföra efterfrågan och utbudet. De används redan nu aktivt inom matbranschen. Via ResQ eller Lunchie kan du rädda en restaurangs matportion från att bli matsvinn eller hämta svinmat från K-affärer mot en billig penning.

Företag kan i sin tur dela på utrustningar som kan vara för dyra att skaffa själv. Företaget Floow2 i Holland hjälper till exempel sjukhus att dela med sig av dyra apparater som ofta står oanvända.

4

Effektivare återvinning.

Det produceras 53 miljoner ton textilfibrer i världen varje år. En stor del av dem hamnar på soptippar eller i avfallsförbränningsanläggningar. Att producera en tröja av bomull förbrukar lika mycket vatten som en människa dricker under 2,5 år.

I cirkulär ekonomi kastas inte materialet efter användning. Till exempel finska Infinited Fiber Company har utvecklat en teknik med vilken man kan tillverka textilfibrer av textil-, pappers- och kartongavfall och återvinna fibrerna om och om igen. Finlayson i sin tur återvinner sina kunders gamla lakan som råvara till trasmattor, och gamla jeans blir handdukar.

De viktigaste återvinningsbesluten tas redan i produktionsfasen: valet av material och planeringen av återanvändning.

”I en äkta cirkulär ekonomi är återvinningen en del av företagets kärnverksamhet, inte ytliga kampanjer”, påpekar Hartikainen.

5

Fler förnybara material.

I dag vill alla ha förnybara material, även de största industrijättarna. Volvo har satt målet att år 2025 ska minst 25 procent av plastdelarna i en bil vara av återvinningsmaterial. Ikea planerar att alla deras produkter ska vara framställda av förnybara eller nya smarta material senast 2030.

I en koldioxidneutral cirkulär ekonomi kommer energin från till exempel vind, sol och bioenergi.

”Även återvinning kräver energi, och elbehovet ökar i takt med digitaliseringen. Energibranschen har alltså en mycket stor roll”, säger Hartikainen. ■

BILDER: FÖRETAGEN, FOTOLIA

Intressant återvinning

I Finland drar vi nytta av avfall på många sätt.

NÄRING FRÅN BATTERIER |

Alkaliska batterier hamnar ofta på soptippar och förorenar naturen. Företaget Tracegrow gör nytta av begagnade batterier. Det omvandlar spårämnen i alkaliska batterier till mikronäringsämnen, föreningar med zink, mangan, svavel och kalium, som sprids på åkrar för att ge näring åt växterna.

ARBETSKLÄDER AV PLAST-FLASKOR |

Företaget Touchpoint tillverkar arbetskläder av återvunnen polyester och begagnade plastflaskor. Plastflaskorna mals till flingor som omvandlas till fibrer, tråd och till slut tyg. Tygmaterialet kan återvinnas om och om igen.

SKORSTENAR AV INDUSTRI-AVFALL |

En viss typ av skorstensblock framställs idag av isländsk lavasten, vars utvinning har ett stort koldioxidavtryck. Suomen Savupiipputeollisuus Oy tillverkar motsvarande block av masugnsslagg, som uppstår som biprodukt i den lokala stålindustrin. Blocket blir en ekologisk cirkulär produkt.

SVAMPODLINGAR AV

KAFFSUMP |

Företaget Helsieni använder kaffesump som underlag för ostronmusslingar och tillverkar gör det själv-paket för kunder som vill odla sina egna svampar. Svampar som företaget odlar säljs till restauranger. Gör det själv-paketen innehåller odlingsanvisningar och svampmycel. Kaffesumpen får kunden stå för själv.

Mot en plastfri värld

Plast är ett av de största miljöproblemen i världen. Som lösning utvecklas bioplaster, men varför inte bara göra ett bättre papper helt enkelt? Ur den frågan föddes finska Paptics idé.

Text **TERHI HAUTAMÄKI** Bilder **MARI LAHTI**

Det är papper, men det känns segt som plast. VD:n för Paptic **Tuomas Mustonen** kallar det för "papperstyg".

I sitt kontor i Otnäs i Esbo visar Mustonen upp en kasse från den berömda franska varuhuskedjan *Galleries Lafayette* som är en produkt från det finska cirkulära företaget.

Jorden drunknar i plast som förorenar haven och slösar bort icke-förnybara naturresurser. Därför utvecklas nu alternativ till plast överallt i världen.

Paptics alternativ går ut på att göra pappret bättre och tåligare. Det speciella med företagets produkt är den nya tillverkningsprocessen – skumteknologin där man i stället för vatten använder skum eller luftbubblor som medium.

Mustonen, före detta kundchef hos VTT, grundade Paptic på våren 2015 tillsammans med

sin tidigare kollega **Karita Kinnunen-Raudas-koski** och **Esa Torniainen**, som hade arbetat hos Metsä Group.

"I mitt arbete hörde jag från många globala företag att de var på jakt efter alternativ till plast. Det fick oss att fundera på om vi skulle kunna erbjuda dem en finsk skogsbaserad produkt", berättar Mustonen.

I Otnäs har företaget, som sysselsätter 16 medarbetare, sitt lilla kontor och en testproduktionsanläggning. Själva produktionen sker hos underleverantören i Tyskland.

Mängden av plastavfall och förorening-
en av haven på grund av plast är ett
enormt problem, och ett viktigt mål för
den cirkulära ekonomin är att hitta fungerande
alternativ till plasten.

Ute i världen utvecklas flera olika bioplaster, som ofta tillverkas av en odlad råvara. En del av bioplasterna är biologiskt nedbrytbara, dvs. de går att kompostera, men lämpar sig inte för återvinning. En del är däremot icke-nedbrytbara, och de återvinns som vanliga plaster.

"Frågar man en konsument vilken av två plastförpackningar är biologiskt nedbrytbar och hur förpackningarna ska återvinnas, är svaret inte givet. Det är inte lätt för ett proffs heller."

Papper i sin tur är biologiskt nedbrytbart och återvinningen av det är bekant sedan ett par generationer tillbaka. Problemet med pappersförpackningar och papperspåsar har hittills varit deras dåliga hållfasthet.

"En förpackning som inte är hållbar är ingen ansvarsfull eller miljövänlig lösning."

Att plastförbrukningen kommit till ett brytningsskede syns i butikerna där plastkassar nu är avgiftsbelagda. Ännu större omvälvningar är på gång i utvecklingen av förpackningar som används inom industrin och av näthandeln.

Från och med januari tillverkar Paptic 100 ton material i månaden vilket räcker till cirka fyra miljoner kassar. I framtiden kommer företagets material också att användas i försändelsekuvert och produktförpackningar i näthandeln. Till Paptics finska kunder hör exempelvis det omtalade destilleriet Kyrö Distillery och underklädesfirman The Other Danish Guy.

"När vi grundade företaget utgick vi ifrån att det finns en stor mängd varumärken i världen som vill minska sin förbrukning av plast. Nu är det allt fler som inte bara vill minska utan avstå från traditionella förpackningar helt och hållet." ■

Råvaran i Paptics kassar är barrvedscellulosa. Materialet är slitåligt och återvinningsbart.

Hur kan jag bidra till cirkulär ekonomi?

HYR, LÅNA ELLER KÖP BEGAGNAT.

Utnyttja onlineloppmarknader och lånetjänster. En fjärdedel av våra utsläpp kommer från varor, hobbyer och andra fritidsaktiviteter. Om den genomsnittliga finländaren köpte sina kläder och andra varor begagnat skulle det årliga koldioxidavtrycket minska med 11 procent.

VÄLJ FÖRNYBART.

Välj produkter som är tillverkade av återvunna material. Välj i första hand tillverkare som använder ekologisk energi. Störst betydelse har ditt val av energi: boendet orsakar en tredjedel av finländarnas koldioxidavtryck. Genom att välja vindel kan du minska ditt årliga koldioxidavtryck med 5 procent.

TA VARA PÅ SVINNET.

Köp din lunch via en mat-svinnsapp. Välj närproducerat och säsongens grönsaker. Ungefär en femtedel av vårt koldioxidavtryck stammar från vår mat. Störst minskning uppnår man genom att dra ned på nötkött och ost. Genom att avstå från köttet helt och hållet kan genomsnittsfinländaren reducera sina utsläpp med 7 procent, genom att bli vegan med 10 procent.

FOTOLIA

RÖR DIG EKOLOGISKT.

Prova en bilpool, samåkningstjänst eller transporttjänst med månadsavgift. Åk kollektivt. Skippa flyget och välj reseorter på närmare håll i stället. En utebliven långresa om året minskar finländarens kalkylerade koldioxidavtryck med 21,5 procent.

Sitras beräkningar av effekter på koldioxidavtryck är kalkylerade medeltal och varierar från person till person.

Vasa får temakvarter för cirkulär ekonomi

CIRKULÄR EKONOMI gäller inte bara varor och tjänster, utan hela vår livsmiljö. Den beaktas till exempel när nya bostadsområden planeras.

Finlands miljöcentral efterlyste i våras byggprojekt i kommunerna som skulle kunna förverkligas med låga utsläpp och i den cirkulära ekonomins anda. Ett av dessa projekt finns i Travdalen i Vasa. Vasa stad får stöd för konkurrensutsättning av ett kvarter med temat cirkulär ekonomi i området.

I det nya kvarteret ska cirkulär ekonomi vara en utgångspunkt för tjänster och försök, såsom urbana gemenskapsodlingar. Även cirkulära byggmaterial och byggmetoder kan användas.

Finland siktar mot toppen inom e-sport

Finland kan bli en stormakt i e-sport, men alla tycker inte att det är sport över huvud taget. Mirka Tukia, som är verksamhetsledare för Finska e-sportsförbundet SEUL, vill ändra på den tanken.

Text **ELLA PESONEN** Bild **MARJAANA MALKAMÄKI**

Vad tänker du på när du hör ordet e-sport? Ett mörkt rum och en figur som sitter i skenet av en dator och dricker energidryck?

Den där föreställningen har verksamhetsledaren för Finska e-sportsförbundet SEUL **Mirka Tukia** stött på många gånger. Hon skulle vilja komma ifrån det.

"E-sport är en social idrottsgren med mycket gemenskap. När professionella spelare tränar är det väldigt noga genomtänkt. Då spelar man inte dygnet runt och häver i sig energidrycker."

I e-sport tävlar man i att spela dator- och konsolspel. Man kan spela individuellt eller i lag. Utbudet av spel sträcker sig från dans till krigspel.

En grundläggande tanke i e-sport är att var och en får vara precis som han eller hon är.

Finland har spått en framtid som en ledande e-sportsnation. Vår potential ligger till exempel i att datorer och en stark spelkultur har varit våra styrkor sedan länge.

Vi har faktiskt redan världsmästare i e-sport. Två av dem är **Jesse "JerAx" Vainikka** och **Topi "Topson" Taavitsainen** vars lag vann världsmästerskapet i videospellet Dota 2 i Kanada i höstas. Prissumman uppgick till 11 miljoner

dollar. De fick som första e-idrottare också inbjudan till självständighetsdagens fest på presidentens slott i december.

"Grenen är i och för sig inte ny, men i Finland har den uppmärksammats först de senaste åren. Det ordnas allt fler utbildningar inom branschen, och nu finns e-sport även på försvarsmaktens idrottsskola."

Det finns också planer på att ha e-sport som en uppvisningsgren i OS i Paris 2024.

Det är ändå många som frågar sig om man kan kalla datorspel för idrott. Tukia är van vid den sortens frågor.

"E-sport är en idrott trots att det fysiska inte har så stor betydelse. Gemensamt för både den traditionella idrotten och e-sporten är tävlandet. I båda två är det spelarens förmåga som avgör."

I Finland finns 30–40 professionella e-sportare. Ofta är det ett heltidsarbete som spelorganisationer eller sponsorer kan betala lön för. Därtill kommer prispengarna.

E-sportsproffsen tränar reaktionsförmåga, strategier och samarbetsfärdigheter. Precis som ett fotbollslag.

"I en lagsport räcker det inte att man är en begåvad individ. Man ska kunna fungera i ett team."

Att äta en hälsosam kost, röra sig regelbundet och sova tillräckligt är viktigt för en professionell e-sportare. För unga spelare är stödet från nära och kära av

speciellt stor betydelse. Även mentaltränning hör till i e-sporten.

"I turneringar finns det tusentals åskådare på läktaren och ännu flera på nätet. Då gäller det att hålla huvudet kallt."

Stora turneringar ordnas på arenor där spelarna tävlar på scenen och fansen hejar på läktaren. E-sportare har speciella spelarnamn – som är mer kända än deras riktiga namn. E-sportare är också förebilder för ungdomar på samma sätt som **Kimi Räikkönen** eller **Teemu Selänne**.

"När skolelever har blivit tillfrågade om deras favorityrken har e-sportare redan dykt upp bland svaren."

Spelandet kan ibland orsaka beroende som kan leda till exempelvis utanförskap. I vår ska ett e-sportcentrum grundas i Tammerfors. Det har som mål att stöda sporten som hobby men också att förebygga utanförskap.

"Utanförskap beror säkert också på många andra faktorer än bara spelandet. Jag hoppas att föräldrar förstår att e-sport kan vara ett bra fritidsintresse bland många andra, inte något som gör barnet asocialt och leder till isolering."

Tanken bakom e-sport är att den är tillgänglig för alla: allt man behöver är en dator eller spelkonsol och internetförbindelse.

"Utseende, fysiska egenskaper eller hemland spelar ingen roll. På nätet vet man inte hur andra spelare ser ut, och det är också helt ointressant. Var och en får vara precis som han eller hon är." ■

Mirka Tukia

Verksamhetsledare för
Finska e-sportsförbundet
(SEUL r.f.).

Utexaminerad som klass-
lärare från Östra Finlands
universitet 2017.

Gjorde sin pro gradu-
avhandling om e-sport i
undervisning, hur en
e-sportkurs inverkar på
elevernas livshandlings-
förmåga och hälsa samt
om hur spelarna betraktar
hälsosamma levnadsvanor
som en del av e-sport.

Är själv en aktiv e-spor-
tare. Gillar mest teamspel
som Counter-Strike: Global
Offensive och Overwatch.
Spelarnamn: EvilDoing_
HoneyBadger.

Allt i hemmet

För många är hemmet också en arbetsplats, skönhetssalong och gym. Även tjänster är digitalt tillgängliga hemifrån.

5
tips för
ett liv
hemma-
vid

Text **ELLA PESONEN**

ETT AV DE MODERNA bofenomenen är att allt fler områden i livet och många vardagliga sysslor kan skötas hemifrån om man vill. I stället för att gå på gym kan man träna på golvet i vardagsrummet med hjälp av en trendig fitnessapp. Många jobbar en del av dagarna på distans hemifrån. Köandet i butiken, på apoteket eller hos myndigheter kan man slippa när man använder onlinetjänster.

”Nästan allt sköts nuförtiden med dator. Varför inte också tjänsterna – det sparar tid, besvär och pengar”, säger **Matti Rossi**, professor vid institutionen för informations- och tjänsteekonomi vid Aalto-universitetet.

Till exempel i USA köper man redan nästan allt – från elektronik till mat – hemlevererat. I Finland är det mest kläder. Förändringen har hos oss varit långsam på grund av hemleveranstider, som ofta är krångliga för dem som arbetar utanför hemmet.

”Hemleverans kommer inom en snar framtid att växa i Finland till ett lika stort fenomen som i övriga världen”, spår Rossi. ■

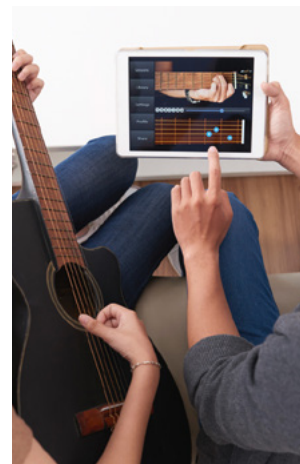
1 Mumsa utan stress

TRENDEN MED MATLAGNING, bakning och hemester lockar till smakupplevelser hemma. Många har redan provat på att handla mat på nätet. Vardagen blir ännu lättare med tjänster som planerar hela veckans måltider åt dig och levererar inköpen till din dörr varje måndag.

Nästa steg är kylskåpet som sköter matinköpen åt dig. I USA kan man redan köpa Samsungs Family Hub med en funktion som självständigt beställer de matvaror som saknas med hemleverans. Att beställa hem mat från restaurang blir allt mer populärt. Men visste du att matkurirtjänsten Wolt också hemlevererar hund- och kattmat från Musti ja Mirri till exempel i huvudstadsregionen, Vasa och Uleåborg?

2 Skäm bort dig

VISST ÄR DET HÄRLIGT med ett besök på skönhetssalong, men lika skönt är det att skämma bort sig hemma! Det finns enkla knep för att skapa en spaupplevelse hemma i badrummet: ett doftljus, sköna badprodukter och en lyxig badrock. Vill du satsa stort kan du låta installera dimbara lampor, en infrarödbastu eller ett bubbelbad. Det är också trendigt med hudvårds- och manikyrrapparater i hemmabruksversioner och webbskönhetskliniker där experter ger individuella tips och råd om produkter.

4 Träna när du vill

HEMMATRÄNING är ett praktiskt val för den som inte hinner eller vill gå på gymna eller gym. Det hetaste inom fitness är individuellt anpassade träningsinstruktioner som man följer via en app på en smart apparat. Gratisappen Lifesum till exempel bjuder på tränings- och kostprogram, näringsräknare och träningsdagbok enligt dina personliga mål. Ute i

världen finns bland annat smarta speglar som man sätter på väggen och som visar en virtuell instruktör leda ett träningspass. Även yoga är utmärkt hemma-träning. De mest trendmedvetna hemmayogierna inreder en liten yogasal i hörnet av sovrummet eller på verandan. Varför inte prova på till exempel metal yoga: sätt på hårdrock och utmana kroppen!

3 Njut av underhållning

HEMMASOFFAN ÄR NÖJESCENTRET nr 1 just nu! Där kan man frossa i tv-serier eller musik från strömningstjänster. E- och ljudböcker för smarta apparater blir allt mer populära. Även bibliotek erbjuder hela tiden bättre och mer omfattande digitala tjänster. Vaski-biblioteken i Egentliga Finland, Eepos i Södra Österbotten och HelMet i huvudsadsregionen ger sina kunder tillgång till e-bibliotek med enorma mängder böcker, tidningar, informationstjänster, musik och onlinekurser, om man vill lära sig spela gitarr till exempel.

5 Åk jorden runt i vardagsrummet

TÄNK ATT SAMTIDIGT vara hemma och på Times Square! När man reser virtuellt är också det möjligt. Prova till exempel Virtual Traveller. Där finns 360°-videor som man kan se med smartmobil, surfplatta eller dator och virtualglasögon. Med virtuella glasögon på näsan känns det som om du verkligen var på ort och ställe.

Surdegsbrödbakning är den perfekta hobbyn, tycker Pauli Kangasniemi, eftersom det inte finns rätt eller fel sätt att baka. Var och en ger sitt bröd sin egen historia.

Text **ELLA PESONEN** Bilder **MARI LAHTI**

"Jag vill ge brödet tid och kärlek"

I köket hemma hos Pauli Kangasniemi, 33,
i Helsingfors bor Wilhelm, Harald och Alamo.
De är inga keldjur utan surdegsgrunder.
Att baka och göra saker med sina egna händer
ger en motvikt till den jäktade vardagen
och arbetet vid datorn.

Att göra ytmönster på surdegsbröd är en konst för sig. Pauli Kangasniemi har framställt verktygen själv. Trädelarna täljde han av en gammal bit en som fanns i hans farfars bod.

Man ska också lyssna på brödet. När man tar ett bröd ut ur ugnen och det börjar svalna så knakar det.

Pauli Kangasniemi mäter temperaturen inne i brödet på samma sätt som på en julskinka. Brödet är klart när termometern visar 98–100 grader.

"För kanske tre år sedan var jag i Rom och stegade in i ett gammalt bageri. Jag hade lärt mig hur man säger på italienska 'kan jag få lite deggrund?'. Tanten bakom disken svarade 'un momento' och gick in för att prata med bagaren.

Bagaren, en gråhårig herre, sneglade misstänksamt på mig från köket, och tanten kom tillbaka och sa 'no, non è possibile', det går inte. Bagaren fortsatte att granska mig tills han helt överraskande kom fram till mig och sa 'si'. Jag fick med mig en liten påse med en bit deggrund. Jag kallade den Marco.

Allt började med att jag ville lära mig att göra en perfekt pizzadeg. När jag upptäckte surdegbröden struntade jag i pizzorna. Jag blev betagen av att ett perfekt bröd bara behöver vatten, salt och mjöl. Och man blir inte svullen efter maten!

Jag lärde mig att baka genom att se på YouTube-videor. Det är en helt suverän fransk kille som har en kanal som heter *French Guy Cooking*. Jag bakar mina bröd efter hans recept: 600 g mjöl, 400 g vatten, 200 g deggrund och 15 g salt.

En deggrund är lika lättskött som en Tamagotchi. Den matas med mjöl och vatten för att den ska hållas vid liv. Om deggrunden hålls i kylan räcker det med en matning i månaden. Bakar man mycket ska deggrunden matas dagligen.

Man tar aldrig ut hela deggrunden, bara en del av den. Den kan användas till pizza, tortillor, pasta, bullar och croissanter. Själv vill jag först lära mig att baka det perfekta brödet.

Alla mina deggrunder har namn. Den ljusa surdeggrunden heter Wilhelm. Deggrunden som är gjord på riortorkat rågmjöl är Harald. I frysen har jag Alamo, den sista bastionen. Den är liksom en säkerhetskopia som man kan ty sig till om allt annat kraschar.

Marco blev till slut en del av Wilhelm eftersom han inte tyckte om att jag bara matade honom med spelt. Han hade vant sig vid andra mjölsorter i Italien.

Jag tycker om att göra saker med mina egna händer. Det fungerar som motvikt till mitt arbete vid datorn. Jag är arkitekt och gör virtuella

och 3D-marknadsföringsmaterial för företag.

På jobbet är projekten långa, och man hinner inte ens fira ett avslutat jobb förrän ett nytt börjar. Efter ett bak är det däremot alltid fest när man kan äta. Att lyckas ger egenmakt.

Min andra passion är skulptur. Jag mejslar ringar hemma, och har också framställt en mask till superhjälten Rendel i den finska filmen med samma namn. Min dröm är att kunna livnära mig på båda två: bröd och skulptur.

Jag bakar på helgerna eftersom jag vill fördjupa mig i processen. Jag vill ge brödet tid och kärlek för det förtjänar det. Då blir brödet gott.

Man ska alltid brottas med degen först för att den ska få rätt seghet. Den ska kramas, dras ut och vikas in, slap and fold som den franska killen säger på YouTube. Omklappning kallar vi det i vår familj. Bakning är en meditativ syssla på samma sätt som skulptering.

Jag gräddar bröden i en gryta som jag köpte på en loppis för fem euro. Där blir bröden lustigt runda. Att grädda i en gryta innehåller också ett trevligt överraskningsmoment: det är först när man lyfter på locket som man ser hur brödet blev.

Deggrunden reste med i en glasburk så att jag kunde hålla den vid liv.

Vi är ett gäng kompisar som har en Facebookgrupp som heter Juuret. Medlemmar kommer och går, men de riktiga fansen stannar. Nu är vi fyra grabbar kvar.

I gruppen beundrar vi varandras bilder på bröd och ordnar killkvällar där vi bakar. Ibland när någons deggrund har dött har jag gett honom en bit av min grund. Det hör till saken i den här hobbyn.

Det bästa med bröd som bakats på surdeggrund är den fräsiga skorpan, den brynta ytan och tuggkänslan. Man ska kunna tugga på brödet, det får inte smälta i munnen. Jag äter bröd helst med lite olivolja. Jag kallar det för fattigmans frukost, men i Italien lär man kalla det för kungarnas frukost.

Paulis tips för deggrundsintresserade

BLI MEDLEM I FACEBOOKGRUPPEN HAPANJUURILEIPURIT

"I gruppen för surdegbrödbakare råder en trevlig stämning. Där delar man med sig av tips och även av lyckanden och misslyckanden. Jag har lärt mig mycket där."

SKAFFA DIG EN DEGRUND ELLER GÖR DEN SJÄLV

"När man gör deggrunden själv lär man känna den och vet hur den uppför sig. Alla i Hapanjuurileipurit-gruppen ger säkert gärna bort en bit av sin deggrund. Jag gör det i alla fall och ger också gärna råd om hur man kommer igång."

SÖK INFORMATION

"Jag rekommenderar kanalen *French Guy Cooking* på YouTube. Där ser man de olika teknikerna och metoderna. Det finns också podcaster och kurser om ämnet. Mängden av information är oändlig."

Jag njuter också av brödets doft! Till exempel när jag sitter i spårvagnen eller bilen och doften av färskt bröd sprider sig ur kassen. Eller när jag öppnar en burk med deggrund efter en lång paus. Min maka **Hanna** är dock inte lika entusiastisk för den doften som jag.

Förra sommaren var vi för det mesta ute och reste, och jag fick ta lite paus från bakningen. Jag hade ändå deggrunden med mig i en glasburk för att hålla den vid liv. Den klarade sig fint, fast jag fick nog mata den lite extra för att väcka den ur dvalan, men sedan började den bubbla igen.

När brödgalskapen faller på skänker jag bröd till anhöriga. Även jobb-kompisarna har fått sin beskärda del.

Bakningshobbyn har gett mig många goda minnen. Den bästa kommentaren kom från min fars 90-åriga svärmor som tyckte att "de va hemskt gott brö". Det känns fint att få en sådan kommentar från en matriark som har bakat hela sitt liv. Att ha kunnat göra något som de äldre människorna uppskattar. Även mina egna far- och morföräldrar har tyckt om mina bröd." ■

Namn: Tytti Läntinen
 Arbete: Systemexpert
 Utbildning:
 Ekonomie magister
 Familj: make, barn
 på 14 och 17 år
 Hobby: Friluftsliv

Elavbrott skrämde i bastun

När vår medarbetare Tytti Läntinens barn var små blev de illa skrämde av ett elavbrott. Därför har hon beställt avbrottsinfo för hela familjen.

Text **ELINA VIRONEN** Bild **MIKKO LEHTIMÄKI**

1 Vad är avbrottsinfo?

"Det är information om när ett elavbrott inträffar, som elnätbolaget skickar till kundens mobil eller e-post. Information ges om avbrott som varar fem minuter eller längre. Tjänsten beställs från det lokala elnätbolaget."

2 Varför beställde du infon till dina barn?

"När min son var fem och dotter två hade vi precis flyttat till Sundom i Vasa och badade bastu i vårt nya hem. Då kom ett elavbrott som gjorde barnen riktigt rädda. Efter det var elavbrott något skrämmande för dem.

En gång blev det avbrott när barnen var ensamma hemma efter skolan. De blev rädda och ringde mig. Jag beställde avbrottsinfon till dem hos Vasa Elnät genast när tjänsten infördes för sex år sedan. Det gör barnen lugnare att veta att man håller på att avhjälpa felet."

3 Vad är nyttan med avbrottsinfo?

"Ett elavbrott kommer oftast som en överraskning. Största orsaken till avbrott är höst- och vinterstormar som fäller träd på ellinjerna. Tänk om du till exempel är på vintersemester utomlands och ditt hus blir utan el på grund av stormskador. Då är det bra att få besked med ett sms så att du kan be vänner, grannar eller släktingar gå och se till huset för att säkerställa att till exempel rören inte fryser igen."

ENKELT ATT BESTÄLLA AVBROTTSINFO

Om du är kund hos Vasa Elnät logga in i vår Onlinetjänst på online.vaasansahko.fi och beställ avbrottsinfo till din mobil eller e-post. I annat fall kan du höra efter hos ditt lokala elnätbolag om deras avbrottsinformationstjänst.

Följ oss i
sociala medier!

Goda dåliga skämt

TIDIGT PÅ VINTERN bjöd vi på Vasa Elektriskas Facebook-sida på skrattenergi i form av typiska pappaskämt. Allt som allt kom vi fram till nio elrelaterade vitser och beslöt att dela med oss av följande: "Vad är elektrikers favoritkrydda? - Kanel"

Etta bland elförsäljarna!

VASA ELEKTRISKA vann i slutet av fjolåret Taloustutkimus Oy:s undersökning av elförsäljarnas image, Sähkömyyjien imago 2018. Undersökningen omfattade 25 elförsäljare. Bäst betyg fick vi till exempel när det gällde rekommendationsvilja och olika imagefaktorer. Vi fick också högst allmänna betyg. Enligt konsumenterna har vi lyckats profilera oss som ett pålitligt bolag med bra kundservice och låga priser. Tack för förtroendet!

Ljus för vinnaren

VASA ELEKTRISKAS kundtävling Vinn ett ljusare hem har fått en vinnare. Lotten föll på **Krista Hirvimäki** från Seinäjoki. Krista får ta hjälp av en professionell ljusdesigner för att röja undan vintermörkret. Grattis!

SÅ TAR DU HAND OM

Din luftvärmepump

*Regelbunden skötsel
garanterar att din
luftvärmepump fungerar
effektivt.*

FOTOLIA

1 | Ta av och dammsug filtren i luftvärmepumpens inomhusdel minst en gång i månaden med borstmunstycke för att filtren inte ska täppas igen och för att pumpen ska fungera effektivt. Rengör klabbiga filter under rinnande vatten. Använd vid behov universalrengöringsmedel.

2 | Rengör lamellerna bakom filtren med universaltvättmedel med cirka fem års mellanrum, eftersom det kan samlas damm och fett på dem vilket tär på pumpens effekt. Det kan också vara en god idé att låta ett serviceföretag rengöra lamellerna eftersom deras hantering kräver speciell varsamhet.

3 | Kontrollera vid början av avkylningssäsongen att kondensvattenslangen i inomhusdelen leder ut vattnet som kondenseras från inomhusluften. Det kan i ändan av slangen ha uppstått en dammpropp, som täpper igen slangen, och då rinner vattnet på golvet i stället. Ta bort proppen med fingret eller en liten skruvmejsel.

När luftvärmepumpen fungerar bra sparar du både el- och uppvärmningskostnader.

4 | Rengör utomhusdelen och dess huv från löv och annan smuts på hösten för att luften ska kunna flöda fritt. Koppla ifrån strömmen och spola pumpen ren med en trädgårdsslang. Använd inte tryckvatt eftersom högt vattentryck kan skada lamellerna.

5 | Kontrollera varje vecka på vintern att utomhusdelens automatiska avfrostning fungerar. Om pumpen fryser flödar luften inte och värmen överförs inte in i huset. Kontrollera också att avfrostningsvattnet inte fryser till is och trycker på pumpen underifrån. För att undvika detta är det bra att leda avfrostningsvattnet till ett kärl och tömma det regelbundet.

Tipsen gavs av verksamhetsledare Jussi Hirvonen på Suomen Lämpöpumppuyhdistys SULPU.

Hudvänlig inomhusluft

TORR VINTERLUFT gör huden stram och irriterar slemhinnorna. Lösningen är en luftfuktare som puffar vattenånga och tillför fukt i inomhusluften. Gillar du dofter kan du välja en modell med doftspredare. För den trendmedvetna finns det aromspredare som är bekanta från yogasalen. De förångar eteriska oljor och fuktar luften samtidigt.

Fortsatt förmånlig fjärrvärme

FRÅN NYÅR GÄLLER nya skatter på bränsle, så vi höjde energiavgiften för fjärrvärme för att den ska motsvara anskaffningskostnaderna. Även efter höjningen är Vasa Elektriskas priser bland de lägsta i landet.

Energiavgiften är nu 55 €/MWh. Höjningen är alltså 1 €/MWh. Priserna inkluderar moms på 24 %. Samtidigt höjdes grundavgiften för fjärrvärme med tio procent för att täcka ökade fasta kostnader. Senast höjdes grundavgiften för fyra år sedan. I genomsnitt påverkar de förändrade priserna fjärrvärmeräkningen med 3,1 procent.

Kvarken får ny båt

I JANUARI SLOGS DET fast att den efterlängtrade nya färjan som ska trafikera sträckan mellan Vasa och Umeå byggs i Rauma av Rauma Marine Constructions Oy. Färjan ska sjösättas på våren 2021.

Enligt Vasa stadsdirektör **Tomas Häyry** blir fartyget en vitaminspruta för näringslivet i både Vasa och Västerbotten. Den nya färjan är större, modernare och miljövänligare än den nuvarande. Den ska köra mest på naturgas, men även biogas, som produceras i Vasa, kan användas som bränsle.

"Färjan har också ett elsystem som i hybridbilar. Den kan alltså löpa in i hamnen helt utsläppsfritt", säger Häyry.

"Dessutom blir färjan även ett framsteg för skeppsbyggnadsteknologin och -industrin för att den är unik och före sin tid."

I Vasa hamn planeras en LNG-terminal som ska förse både den nya båten och övrig sjö- och landtrafik och industri med flytande naturgas.

El på havsörnens villkor

HAVSÖRNSBOET som Vasa Elnät låtit bygga är nu färdigt! Boprojektet kom igång i fjol när ett havsörnspar flyttade till ett träd i en skogsdunge i Kvarken nära platsen där Vasa Elnät hade planerat bygga en ellinje. Havsörnen är fridlyst, och även boträdets och dess omgivning måste lämnas i fred. Därför beslutade man att i stället dra linjen längre bort från trädet och bygga örnarna ett konstgjort bo. För byggarbetet ansvarade föreningen Havsörnar i Österbotten.

"Genom årionden har vi byggt ett femtiotal bon i Kvarken", berättar ordföranden **Tapio Osala**.

Av de upp emot 80 havsörnspar som häckar i området väljer hälften ett konstgjort bo för att det finns endast få stora tallar som passar som boträd. Därför är havsörnarna ofta tvungna att bygga sina bon i avbrutna granar, björkar och aspar, från vilka boet lätt faller när det stormar. De konstgjorda bona hålls på plats eftersom de är fästa i stammen med metallstänger.

Om det nya boet har fått invånare kontrolleras på sommaren, i samband med att eventuella ungar är stora nog att ringmärkas.

"Varje sommar har det varit något par som lyckats få trillingar. Vi hoppas på det bästa för nästa sommar också."

HAVSÖRNAR I ÖSTERBOTTEN RF

Ett stadigt konstgjort bo håller även stormar.

SÖK SOMMARJOBB!

Rekruteringsavdelningen söker sommarjobbare till Vasa Elektriska kör igång den 4.2 på vasaelektriska.fi/sommarjobb.

"Skulle 5 minuter i duschen vara nog?"

Boende, mat och transport. Det är de tre saker vi mest belastar miljön med. Teknologie doktor **Suvi Karirinne**s jobb som nybliven direktör för en mångvetenskaplig forskningsplattform är att ha koll på hållbar utveckling och förnybara energikällor.

Text **SATU SAVELA**
Bild **MARJAANA MALKAMÄKI**

Vad är dagens snackis i energibranschen?

"Koldioxidutsläppen från energiproduktionen. De måste minskas globalt. Samtidigt ska vi ta fram ny energiproduktionsteknik och förnya energimarknaden.

Många konsumenter har kanske redan stött på termer som smart elnät eller effektbaserad pris-sättning av elöverföring. De är lösningar med vilka man bland annat försöker styra bort konsumenternas energiförbrukning från effektopparna. Dessutom kan var och en av oss fundera på vår egen energikonsumtion. Den kan minskas med till exempel luftvärmepump."

Teknologie doktor Suvi Karirinne, 46, började sitt arbete som direktör för den mångvetenskapliga forskningsplattformen för energi och hållbar utveckling VEBIC vid Vasa universitet i november. Hon har arbetat med hållbar utveckling och energiproduktion i 20 år.

Vad kan en vanlig människa göra för att främja hållbar utveckling?

"Man kan tänka på hur många kvadratmeter man behöver bo på och hur ens bostad värms upp. Även rumstemperaturen har betydelse. En sänkning med en grad kan dra ner uppvärmningskostnaderna med upp till fem procent. Det är också värt att tänka på om det skulle räcka med att duscha fem minuter i stället för 20 minuter. Dessutom är det viktigt att åka kollektivt och sortera sina sopor."

Hur noga är du själv med de här sakerna?

"Jag komposterar biologiskt avfall, eftersom processen i avfallsförbränningsanläggningen försämras om det finns organiskt avfall bland brännbara sopor. Jag åker kollektivt när det är möjligt och flyger sällan på fritiden. Jag impulshandlar inte heller utan följer principen "mindre men bättre".

Hitmusik för Asien

Förlaget Sugar House Publishing från Vasa har lyckats slå sig in på den eftertraktade asiatiska musikmarknaden. Grundaren Janne Hyöty skapar låtar för världens mest sålda skivor.

Text **ELINA VIRONEN** Bilder **MIKKO LEHTIMÄKI**

På väggen hänger inramade guld- och platinaskivor. Då vet man att man är i studion hos **Janne Hyöty**, grundaren till musikförlaget Sugar House Publishing. Förlaget har ytterligare fyra studior på det gamla fabriksområdet på Vasklot i Vasa. Hela Hyötys studio är beklädd med akustikelement, och en vägg pryds av en ståtlig rad elgitarrer.

Det exceptionella med studion är att här görs hitmusik för Asien, där konsumtionen av musik är enorm. Musikmarknaden i Japan är näst lönsammast i världen, strax efter USA. Hyöty och hans kollegor i Sugar House Publishing har gjort flera framgångsrika låtar till Japan, men också till Sydkorea, Kina och Taiwan. Förlagets låtar finns på skivor vars försäljningssiffror har nått världstoppen under publiceringsveckan.

Hyöty fick sin första platinaskiva år 2011, när det japanska pojkbandet KAT-TUN gjorde en singel med hans låt Birth. Singeln blev listetta, och den sålde hisnande 300 000 exemplar. Nivån för platinasingel i Finland är 40 000 exemplar.

SUGAR HOUSE PUBLISHING är ett musikförlag i Vasa som producerar och skriver låtar främst för den asiatiska marknaden, men också för lokala artister. Förlaget sysselsätter 15 låtskrivare. Sugar House Publishing är kund hos Vasa Elektriska.

”Framgången kom nästan som en chock. När singeln släpptes var jag hemma i Vasa och fick ett mejl där det stod att det under den första dagen hade sålts 80 000 cd-skivor. Plötsligt var jag ett stort namn i Japan”, skrattar Hyöty.

På ett bananskal in i J-pop

Fram till 2004 undervisade Hyöty i gitarrspelning på musikinstitut runtom i Österbotten, spelade i flera band och skrev låtar för dem. Sedan testade han sina vingar i eurovisionkvalen med fyra bidrag. Det lönade sig – alla fyra blev eurovisionlåtar.

Sporrad av framgången beslutade sig Hyöty för att grunda ett eget musikförlag som skriver och producerar låtar till artister och skivbolag. Sugar House Publishing uppstod i samarbete med **Ann** och **Pia Slangar** och **Mats Granfors**.

I början gjorde förlaget låtar för lokala artister. År 2008 öppnades dörrarna till marknaden i Asien när Vasagänget deltog i Midem-musikmässan i Cannes. Där var också musikförlaget Soundgraphics från Japan. De letade efter en samarbetspartner i Europa och blev intresserade av Hyötys låtar.

”De sa att mina låtar innehåller element av J-pop och skulle kunna funka i Japan.”

Kommentaren överraskade Hyöty, eftersom han inte visste någonting om J-pop, japansk pop. Han fick alltså sätta sig på skolbänken. Han lärde sig att den japanska popen skiljer sig från den

finska i och med att låtarna är längre, mer komplexa och innehåller en stor mängd ackord. Hyöty tror att den energiska J-popen återspeglar livet i Japans storstäder. Han har besökt landet tre gånger.

”När man går på en gata i Tokyo har man en massa människor och ljud omkring sig och det händer saker hela tiden.”

Skapar låtar med laptop och gitarr

Hyöty gör låtar på måttbeställning. Ibland ska låten påminna om en europeisk hit, ibland en gammal japansk melodi. För det mesta gör han sånger på datorn eftersom J-pop ska vara elektronisk och låta modernt. Gitarrerna spelar han ändå ofta in själv.

”Min styrka i Japan är den klassiska J-popen som inte är så hemskt modern. Jag är en traditionell musiker i grund och botten, och i den genren använder man mycket organiska sound, vilket passar mig.”

I Vasa skriver man engelsk text till låten och spelar in den. Sedan skickar man demon till Japan där de erbjuder den till olika artister. Om någon nappar på den skriver man om texten och sjunger in den på japanska.

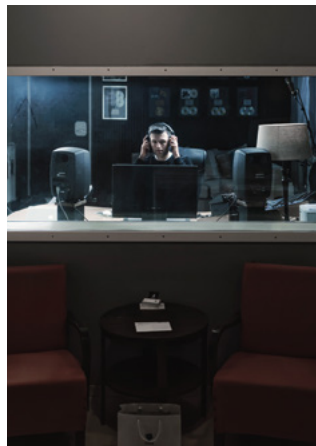
Enligt Hyöty vill alla komma in på den asiatiska marknaden för att där rör det sig om stora pengar och musiken därifrån sprider sig till hela världen.

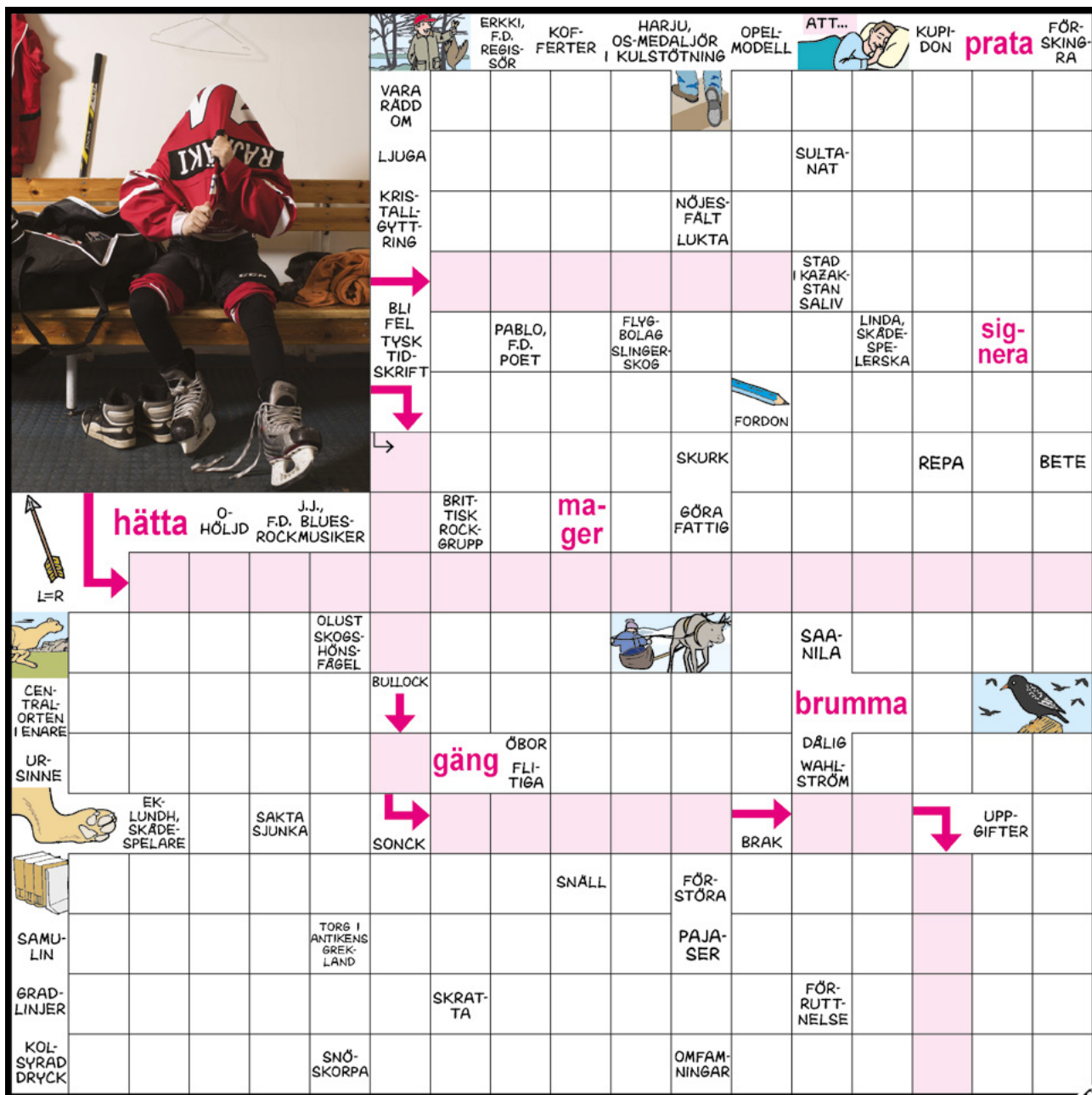
”Just nu är koreansk K-pop den stora grejen ute i världen.” ■

Janne Hyöty
tillbringar dagarna
i sin studio. Ibland
fortsätter han jobbet
hemma vid köksbordet
då låtskapandet för det
mesta sker på datorn.

STÖRSTA FINLÄNDAREN | Sugar House Publishing är
Finlands största låtmakare i Asien. Grundaren av förlaget
Janne Hyöty tilldelades finska musikförläggarnas musik-
exportpris Finnish Music Export Award 2015 och 2016.

www.sanaris.fi / konstruerat av Alf Simberg, layout Heli Kärkkäinen

NAMN

NÄRADRESS

POSTNUMMER OCH -ORT

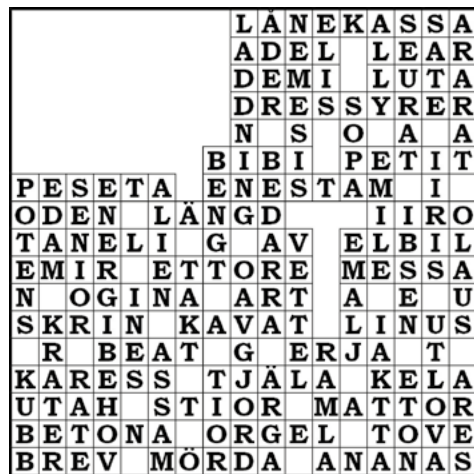
TELEFON

Skicka ditt svar senast
22.2.2019 till adressen:
nette@vasaelektriska.fi
eller "Nette-korsord"
Vasa Elektriska Ab,
PB 26, 65101 Vasa

Bland korsordlös-
arna utlottas
två set med **köks-
handdukar från
Jokipiin Pellava**
(värde 28 €).

**Föregående Nette-
korsords vinnare:**
Harri Hoffman,
Vasa
Elli Heiskanen,
Vuolijoki

Kontakt-
uppgifterna
sparas inte
efter att
dragningen
har gjorts.

Gröt med smak av morotskaka

Den trendiga färskgröten är superlätt att laga och passar fint som frukost, mellanmål eller matsäck på en utflykt i naturen. En smak av morotskaka gör gröten oemotståndlig.

Recept **HANNA HURTTA** Bild **MARI LAHTI**

Testa även med andra nötter och bär.

Börja med morötterna: Skala och råriv morötterna på den fina sidan av ett rivjärn.

Rör ihop gröten ingredienser:

Blanda ihop morotsrivet, havreflingorna, linfrökrosset, mandarinsaften, havremjölken, honungen, kaneln och vaniljpulvret.

Låt gröten tillreda sig själv:

Ställ gröten i kylan, helst över natten eller i minst en timme.

Duka fram vackert: Fördela gröten i två skålar och fullända portionerna med yoghurt, krossade pekannötter, blåbär och granatäppelkärnor.

För två portioner behöver du:

1 medelstor morot
2 dl havreflingor
2 msk linfrökross
1 mandarinsaft
2 ½ dl havremjölk
1 msk honung
½ tsk kanel
En nypa vaniljpulver eller
1 tsk vaniljsocker

Garnera med:

naturell yoghurt
pekannötter
blåbär
granatäppelkärnor

En nyttig delikatess!

En gröt på hälsosamma ingredienser skonar magen och ger energi.

Läs mer: vasaelektriska.fi/kundbonus

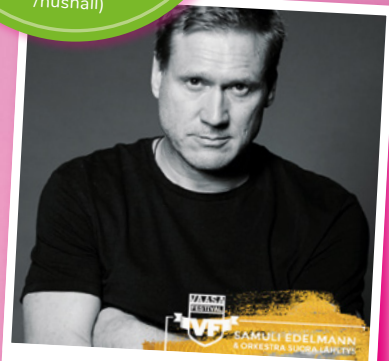

Vasaenergi som bäst.

Vaasa Festival-biljetter till specialpris för dig som är vår kund

Sommarens mest stämningsfulla vinfest, Vaasa Festival – Music, Food & Wine, 26–27.7 i Inre hamnen i Vasa.

Du som är kund hos Vasa Elektriska får nu två dagars biljetter för specialpriset 70 € (normalpris 89,90 €). Utnyttja kundpriset genom att ange ditt kundnummer hos Vasa Elektriska när du köper biljetter på webben. När du köper biljetter över disken vid en av försäljningspunkterna nedan kan du visa t.ex. en pappers- eller e-faktura. Förmånen gäller 1.2–31.3.

SAMULI EDELMANN
& Orkestra Suora Lähetys

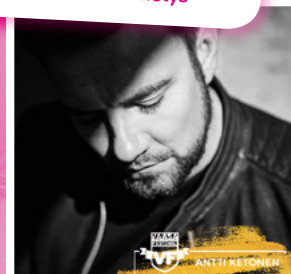
ALEXANDER RYBAK
& Vasa stadsorkester

APOCALYPTICA

DINGO

ANTTI KETONEN

NEON 2

PETRA (TIKTAK)

WALTTERI TORIKKA
& viihdeorkesteri

TUURE KILPELÄINEN & KAIHON KARAVAANI

Köp biljetter på lippu.fi/vaasafestival eller netticket.fi/vaasafestival. Biljetter säljs också vid **Lippupistes** och **Nettickets** försäljningspunkter samt av **Studio Ticket** i Rewell Center.